

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه ای بر خدمات اجتماعی در مذاهب

برای استفاده دانشجویان رشته های خدمات اجتماعی، مددکاری اجتماعی، روانشناسی، جامعه شناسی، مردم شناسی، مشاوره خانواده، تاریخ، برنامه ریزی اجتماعی، کلیه رشته های حقوق، روابط عمومی، روزنامه نگاری

مؤلف:

محمد رضا رنجبر

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
دانشکده پیراپزشکی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۱

بنام آنکه هستی می دهد
و
هر آنچه هست از الطاف اوست

رنجبر، محمدرضا، ۱۳۴۵-
مقدمه ای بر خدمات اجتماعی در مذاهب / مولف محمدرضا رنجبر.
تهران: آوای نور، ۱۳۸۹.
ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۱۳-۳۵-۹
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا
خدمات اجتماعی - جنبه های مذهبی
۳۶۱/۰۰۴۲ HV۴۰/۹م۷ ۱۳۸۹
شماره کتابخانه ملی: ۲۲۴۴۳۱۴

مقدمه ای بر خدمات اجتماعی در مذاهب

تألیف: محمدرضا رنجبر

چاپ اول ۱۳۹۱

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

صحافی: کسری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۱۳-۳۵-۹

تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهید وحید نظری - پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / شماره: ۶۶۴۸۰۸۸۲ / ۰۹۱۲۲۰۰۴۵۵۷

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۵۵۰۰ تومان

"فهرست مطالب"

۷	مقدمه.....
۱۱	بخش ۱: مفهوم ساده (ابتدایی) و نوین خدمات اجتماعی.....
۱۳	مفهوم ساده و ابتدایی خدمات اجتماعی در گذشته و
۱۷	بخش ۲: بودا.....
۱۸	خدمات اجتماعی از دیدگاه بودا.....
۱۹	زندگینامه بودا و عقاید او.....
۲۱	خدمات اجتماعی در مذهب بودا.....
۲۷	بخش ۳: کنفوسیوس.....
۲۸	خدمات اجتماعی از دیدگاه کنفوسیوس.....
۳۰	عقاید کنفوسیوس.....
۳۱	خدمات اجتماعی در مذهب کنفوسیوس.....
۳۳	بخش ۴: زرتشت.....
۳۴	زرتشت و خدمات اجتماعی.....
۳۷	خدمات اجتماعی در دین زرتشت.....
۳۹	پیشگیری از انحرافات.....
۴۳	آرامیتهی « یعنی روح عشق و محبت و اطاعت و تواضع.....
۴۵	بخش ۵: یهود.....
۴۶	خدمات اجتماعی در یهود.....
۴۷	سرگذشت حضرت موسی(ع) و فرامین دهگانه.....
۵۰	فرامین دهگانه (ده فرمان) چنین است.....
۵۱	خدمات اجتماعی در دین یهود.....
۵۳	بخش ۶: مسیح.....
۵۴	خدمات اجتماعی در دین مسیح.....

۵۵	سرگذشت حضرت مسیح از نظر مسیحیان.....
۵۷	تعلیمات حضرت مسیح بر سه عامل عمده متکی است.....
۶۰	خدمات اجتماعی و کلیسا.....
۶۳	بخش ۲: اسلام.....
۶۴	خدمات اجتماعی در اسلام.....
۶۵	خدمات اجتماعی در اسلام.....
۶۷	سوره الشمس.....
۶۸	ترجمه سوره التکویر.....
۶۸	زندگانی حضرت محمد (ص).....
۸۲	حادثه مهم سال یازدهم هجری.....
۸۷	خدمات اجتماعی حضرت امام علی (ع).....
۹۰	نماز.....
۱۰۰	واژه نماز.....
۱۰۱	حج.....
۱۰۱	حج و فلسفه های مختلف آن در اسلام.....
۱۰۲	آثار اجتماعی حج:.....
۱۰۹	وقف در اسلام و ابعاد اجتماعی و اقتصادی و سیاسی آن.....
۱۱۴	تعاون و ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی در اسلام.....
۱۱۷	معنای لغوی زکات.....
۱۲۲	خمس و ابعاد اجتماعی و اقتصادی آن.....
۱۲۵	فلسفه نبوت و امامت دو اصل عمده در خدمات اجتماعی.....
۱۲۹	ابعاد خدمات اجتماعی برای ایتم در اسلام.....
۱۳۴	فلسفه قرض الحسنه و خدمات اجتماعی در اسلام.....
۱۳۷	فلسفه صدقه در اسلام از دیدگاه خدمات اجتماعی.....
۱۴۲	حقوق والدین و فلسفه آن از دیدگاه اسلام.....
۱۴۹	فلسفه شورا و مشورت در خدمات اجتماعی در اسلام.....
۱۵۳	فلسفه امر به معروف و نهی از منکر و ضرورت و اهمیت آن در خدمات اجتماعی.....
۱۶۷	فهرست منابع.....

مقدمه

الحمد لله علی ما هدینا:

حمد و سپاس خدای باری تعالی را که همه نعمات خود را بر ما ارزانی داشت و بذر علم و معرفت را در دل ما کاشت. کریمی که محدوده عالم امکان را بر ما بخشود، و درهای رحمت خود را بر روی همه بندگان خود گشود.

و درود بی پایان به همه رسولان بزرگوارش و بخصوص بر محمد مصطفی (ص) خاتم پیامبران و معصومان بر حقش، که در ظلمات ناسوت، مشعلهای فروزان هدایت بشر شدند، و در عالم لاهوت، پیروان خود را مجاز بر شفاعتند.

هدف مذاهب، به عنوان یک عامل تقویت کننده، دستگیری، تربیت کننده و تعالی انسانها است، در تمام اصول و فروع خود، رو بسوی جامعه ای می کند که فرد در آن تربیت و استعدادش شکوفا می شود. آیا این انسان مورد نظر مذاهب، می تواند از کنار جامعه ای نیازمند، بی تفاوت بگذرد، در صورتی که توحیدی که به آن اقرار دارد، سرلوحه کار خود را، کمک به مردم دانسته است. آنچه روشن است این است که تمام اصول مذاهب، بر پایه روابط سالم و متقابل افراد جامعه است و ما را به این نقطه می رساند که همه زحمات انبیاء و اولیاء خداوند، در جهت سعادت همه افراد بشر بوده است.

مذهب به معنای طریقه ها و روش های مختلف خداپرستی است که توسط پیامبرانی به مردم ابلاغ می شده^۱ و تفاوت آن با دین در این است که دین شامل آئین ها و قوانین شرعی است که نتیجه ذهن و تخیلات مردم هر دوره و زمان خاص خود می باشد.^۲

بررسی منابع مذهبی و اسناد تاریخی نشان می دهد که احتمالاً خدمات اجتماعی نه به عنوان یک حرفه و شغل، بلکه به عنوان یک وظیفه مذهبی و غیررسمی از دیر باز در جوامع مختلف وجود داشته است. اما خدمات اجتماعی به شیوه جدید که با استفاده از روش ها و فنون علمی و براساس همان اصول و معیارهای مذهبی به وجود آمده، عمری در حدود یکصد و پنجاه سال دارد.

از آنجا که خدمات اجتماعی همواره در قالب رفاه اجتماعی عمل نموده و تغییرات آن را هم می توان نتیجه تغییراتی دانست که در نظام رفاه اجتماعی جوامع بروز کرده است، شاید به

^۱ - معین محمد، فرهنگ فارسی، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ نهم، ۱۳۷۵، جلد سوم

^۲ - همان منبع جلد یک

همین دلیل است که هرگاه، موضوع خدمات اجتماعی مطرح می‌شود قبل از هرچیز نیاز به بحث در زمینه رفاه اجتماعی خودنمایی می‌کند. اگر بخواهیم رفاه اجتماعی را تعریف کنیم باید بگوییم:

رفاه اجتماعی از قوانین، برنامه‌ها، کمک‌ها و خدماتی است که از طریق تقویت و ایجاد امکانات، برای نیازهای اولیه مردم در نظر گرفته می‌شود.

به عبارت دیگر رفاه اجتماعی را می‌توان چنین تعریف کرد: [رفاه اجتماعی عبارتست از سیستم و نظامی از خدمات یا مؤسسه‌ها و یا نهادهای اجتماعی که به منظور خدمت و کمک به افراد به وجود آمده است تا سلامت، زندگی بهتر، و موجبات روابط مناسب‌تری را برای پیشرفت استعدادها، قابلیت‌ها، ظرفیت‌ها و توانایی‌های انسانها برای رفاه آنها فراهم کند].

رفاه اجتماعی نتیجه فعالیت‌هایی است که نهادهای اجتماعی، برای دستیابی افراد و گروه‌ها و جوامع به سطح قابل قبولی از زندگی، تندرستی و فرصت‌هایی که اجازه می‌دهد تمامی استعدادهای خود را پرورش دهند و مسایل را در سازگاری با جامعه حل نمایند، عرضه می‌دارد.^۳

رفاه اجتماعی را می‌توان فعالیت‌های سازمان‌یافته‌ای که مستقیماً به حفظ، نگهداری و بهبود منابع مربوط است و شامل خدمات اجتماعی نظیر کمک‌های اجتماعی، بیمه‌های اجتماعی، رفاه کودک، بهداشت روانی، آموزش و پرورش، تفریح و گذراندن اوقات فراغت، مسایل مسکن، و بطور کلی بهزیستی، دانست.

لذا با توجه به تعاریف فوق در مورد رفاه اجتماعی می‌توان آن را مترادف با خدمات اجتماعی قلمداد نمود. زیرا در خدمات اجتماعی، مسایلی مانند سلامت و سعادت انسان از قبل از تولد تا هنگام پیری و مرگ مطرح می‌گردد. پیشگیری از آسیب‌های جسمی و روانی قبل از تولد، سلامت مادر از هر نظر، زایمان سالم، پیشگیری از معلولیت‌ها، مراقبت از معلولین، مراقبت از بیماران روانی، بیماران سخت و طولانی و صعب‌العلاج، آسیب دیدگان اجتماعی، پناهندگان، بی‌سرپرستان، سالمندان و بسیاری از مسایل دیگر همه و همه در دل خدمات اجتماعی جای می‌گیرند که وظیفه بزرگ مددکاران اجتماعی است که در هر شرایطی عهده‌دار

۱- موسوی چلک، حسن، مددکاری اجتماعی ۱ تهران: سمت ۱۳۸۳

پدیده بزرگ خدمات اجتماعی بوده و پیشقدمان و راهنمایان اصلی نهضت خدمات اجتماعی باشند. زیرا مددکاران اجتماعی افرادی هستند حرفه ای، با مهارت های مبتنی بر دانش مددکاری اجتماعی که قادرند یافته های خود را با روش های فردی، گروهی، جامعه ای در هر جامعه ای پیاده کنند و جامعه را به بهزیستی و رفاه سوق دهند. نظام مددکاری اجتماعی و خدمات اجتماعی همواره در جهت جوابگویی تغییرات جامعه و گسترش انتظارات و توقعات روزافزون جامعه بوده و نوآوری را همواره در زمینه های مختلف به همراه داشته است.

رفاه اجتماعی، بهزیستی، خدمات اجتماعی در جوامع مختلف، طبق دستورات مذهبی زمان خود وجود داشته و از طریق نهادهای گوناگون تأمین می شده است.

مددکاران اجتماعی که پرچمدار آن ها پیامبران بوده همواره به تعالی انسانها می اندیشیده، ضمن اینکه کمبودهای جسمی، روانی، اجتماعی را نیز منظور نظر داشته اند. و اینجاست که باید بگوییم بالاترین خدمات، سعادت واقعی انسان است، نه اهداف زودگذر. پیامبران در تمام اعصار برای انسان های زمان خود، هم چون چراغ های روشن بودند که آنها را از تاریکی به روشنایی و از جهل به آگاهی، و از نیستی به هستی می رساندند.

بهمین منظور در این کتاب بطور کاملاً مختصر مروری بر خدمات اجتماعی در مذاهب خواهیم داشت و گوشه های بسیار کوچکی از خدمات اجتماعی و تأثیر آنرا در زندگی جوامع گوناگون روشن خواهیم نمود. (ضمن آنکه نگارنده اعتقاد بر این دارد که منشاء خدمات اجتماعی در دنیا فقط خداوند است. خداوند است که جهانی با این عظمت با همه آنچه که در اوست در اختیار انسان گذاشته تا بتواند برای آسایش خود از آنها بهره گیرد و زندگی خود را پربار سازد. طبیعت با نظم او را چه کسی میتواند منکر گردد که این همه نعمات که زبان از وصف آنها عاجز است جزء خدماتی الهی هستند تا بشر بتواند به فراخور حال خود از آن بهره مند گردد.)